

La Veu de la Comarca

Setmanari Regionalista de Tortosa

ANY VIII

PUGNA PRO PATRIA

NUM. 116.

LA CATALUNYA QUE VOLEM.—«Lliure, ni dominada, ni dominadora y respectada de les regions germanas.—Estimada per son valer al exterior y temuda per sa forsa. Acullit com a propi al foraster que á trevallar hi vinga. Y á manar y á cobrar, á fer lleys y á judicar, cada hù á casa seva, que prou hi té que fer pera enténdreshi. Els empleats de la terra y poch, actius y inteligents.—Ennoblida, altra vegada en llibres de tot saber, la que fou llengua de Sants y de Reys.—Las universitats y escolars tornadas a son esser: obrador d'avensos de la ciencia y planter de filosofhs y juristas. A fora la ensopida rutina.—Intimament unida á la vella Catalunya, gloriosa en sa historia y tradicional en sas lleys y costumes, una Catalunya nova, de vida expansiva y en constant progrés, seriament religiosa y ilustradament tolerant.—Repobladas las montanyas per grans boscos, trescant pels singles els corredors enginys moderns, trayent del terrer y de las minas els fruits y minerals. Las aguas de sos rius saltant de resclosa en resclosa movent enginys del treball.—Conservats com reliquias els monuments enrunats o antics y alsarne d'un art fill lligitim del antic criat en els avensos actuals. Voltar les vellas poblacions historicas de populosas y amplias ciutats modernas.—Ports oberts als productes de tots llochs; assegurats ab tractes d'una nació seria; veure al potentat ab afany de ser estimat y útil á la Patria y al obrer intervindre en lo govern donantli lo que cristianament y per dret li pertoca.—Volem deixar á nostres fills aquesta Catalunya gran avuy, com ho fou pera son temps la de nostres passats.—Pera obtenhirlo tenim lo precís: Força, riquesa y inteligencia. Reprimim el vici del egoisme y exaltém la virtud que á cap ens manca: L' amor á la Patria.»—LLUIS DOMENEC Y MUNTANER

PREUS DE SUSCRIPCIO

Tortosa al mes. 0'50
Fora semestre. 3'00

DIRECCIÓ Y REDACCIÓ

Carrer del Parque, N.º 8.

Tortosa 25 Mars de 1905.

La Redacció no fa seus los conceptes ni contenguts dels articles firmats ó copiats.

SANTORAL

Diumenge 26 III de Quaresma. St. Brauli b.—Dilluns 27 Sta. Lidia.—Dimars 28 St. Sixto III papa y Sta. Fortunata vg. y mr.—Dimercres 29 St. Eustasi ab. y St. Bertoldo cf.—Dijous 30 St. Joan Climach abat.—Divendres 31 Sta. Balbina vg. y St. Amadeu duc.—Disapte I de Mars Sta. Teodora mr. y St. Venanci b.

Ni dretas ni esquerras

Los que creuen que 'l catalanisme está abocat á un determinat dogma de creensa política ó social, están en un dels erros més grans, y entengas bé, que sols los que senten que en lo catalanisme hem de trobar la font de salvació pera tots nostres mals, aquests, solzament aquests, poden fer renaixe la fé en aquells que no ne tenen may, solzament aquests poden férloshi compendrer que la nostra causa no está lligada ab cap exclusivisme dels que, satisfent á uns, deixa descontentos á molts altres. No. Lo catalanisme, com idea nacionalista, no pot, no podrá may limitarse á l' acció de determinadas ideas, per bonas y sanas que sigan, puig que sempre se trobaria ab la forsa positiva y negativa d' unas altres que darian per resultat un ensagnament més terrible, un dubte més difícil de jutjál, després de l' embestida que los de la dreta ó esquerra poguessin haver realisat

¿Cóm, donchs, hem d' armonisar nostras ideas, ferlas convincentas y positivas? Sembrant catalanisme que á tots nos siga igualment simpátic y armonisar en un tot lo nostre modo de pensar respecte al pervindre de Catalunya, lo seu modo d' ésser y llurs necessitats. Som en un temps de fer feyna, un temps que no 'l podém malgastar en discusions ó polémicas sobres las tendencias particulars de cada hù, si no volém que 'ns oassi com lo de la fábula dels dos conills; los que estimin á Catalunya, los que vulgan lo seu benestar y prosperitat, deuen deixar los radicalismes á una banda, igualment que 'ls contraris á tota idea democrática. No hem de fer dretas y esquerras:

convé avuy, un cós ben sencer, ben robust, ab forsa sava pera que broti sempre y ab més abundor sempre si pot ser; y quan aquest cós estiga ben format, sapat y plé de vida, allavors ja veurém quina branca pren més ufana, qui té més robustés, qui té més adictes, en pró, may aquellas deuián girarse contra qui 'ls alentá á que creixessin y 's fessin dignas de l' obra del catalanisme.

Com á fills de tan bona mare, fem germanor, estrenyém més nostras relacions y unim todas las iniciativas catalanas á una sola causa, la causa hermosa de veurer á nostre poble renaixer rialler y encoratjador pera emprendre la obra del seu despertar, que té d' ésser un despertar hermós, lo despertar del que creyentse mort véu apareixer al seu llit, la vida que l' anima á lluitar y á vencer.

Mes pera que aixó sia fet, no nos precisan dretas y esquerras; una unitat ben ferma ab forsa brassos, sense preocuparnos si á la dreta són més y á l' esquerra menys. Com més n' hi hagi á l' una banda y á l' altre més brassos serém, aixó si que 'ns interessa.

D' altra manera, ben prompte 'l Catalanisme quedaria convertit en un de tants partits polítics, dividits en grupos y grupets, en los qui, més que las necessitats y conveniencias de Catalunya, se discutirian las personas, tasca verament antipatriótica y suicida pels aimants de la terra catalana.

DOCTOR PUNCEM.

(Del Camp de Tarragona).

Balada de la Verge

La Verge 'ls ulls ficsos—al mon té posats. Sa cara rienta—de sacres bondats abaixa, y de roses—y lliris nevats la terra perfuma—d' aroma á ruixats.

Lo mon s' esllanega—de tants de pecats los nuvols que s' alçan—já són tempestats. La Verge los nuvols—rienta há trencats baixant á la terra—sos ulls apiadats.

Los ulls de la Verge—de plors anegats esclatan y deixan—los herms fecondats. Creixien espines—aríjies y carts pro als plors de la Verge—florien los prats.

Florien, florien!—Tot just eran nats ja 'l mon enbaum van—les grans castedats. L' oruga danysosa—pels tronchs amagats confusa corria—per les claretats.

Verdejan les planes—lo bosch y 'ls serrats

bells nuvols s' aixecan—tots d' or festonats. Castells y hermites—de cantis inondats festejan la Verge—ins les soletats.

Del fons de les Viles—del cor de Ciutats al cel los aixecan—mils ulls encantats Encants de la Verge—los te enamorats rienta abaixantlos—sos ulls apiadats.

JAUME BOFARULL, PREB.

¿Per qué som catalanistes?

Ab la dolça paraula amor queda feta la resposta. Resposta eloquent y significativa, ab vers quina no hi ha objecció que valgui la pena.

Si estimeu á Catalunya, no sufrireu pas que se la tracti tan despoticament sens cap rahó; que sigui es ciava d'un poble que ab fingida amistat se l'hi anat apoderant de ses mes precioses joyes; que despullada dels seus caracteristics drets, no pugui ni queixarse publicament ab sa propia parla ni casi desahogarse ab Deu, ab sa llengua catalana; que se l'hi imposen tiránicas contribucions pecuniaries y de sanc les que ella ni deu ni pot de bon grat acceptar. Pregúntenho sinó als que estimen y vehuen al blanc de son afecte cauti en mans extranyes ¿qué fan? ¿qué pensen? ¿qué volen? Lo que fan, lo que pensan y 'l que volen los catalanistes per Catalunya: La llibertat que tenia en un principi. L'autonomia catalana.

Si estimeu als vostres avanpassats, no voldreu pas fervos indignes de la sanc que bull en vostres venes, quina sanc nostres pares derramaren en defensa d'una heretat que 'ns volien llegar, y per aixó no planyien los treballs ni la mateixa vida. ¿Voleu mes disgust que un pare que ha sacrificat sa existencia per un bé del fill, veurer que aquest no'n fa cas, y ni sisquera pensa en adquirirlo, y fins s'alegra que 'l poseyeixi un altre? En aquest cas ens trobém los catalans y per aixó som catalanistes, prou cla ho diu nostre lema: *vindicamus hereditatem patrum nostrorum*.

Si estimeu vostra naturalesa, no sufrireu que vos fassin renunciar les coses que vos son naturals, y menys vos podreu adequar á unes costumes contraries á la vostra. Nosaltres hem nascut per dir *setse*, per consegüent no podém pronunciar *diez y seis* sens

una violencia á que no estém obligats. Si 'ls catalans ens hem distingit sempre per les llibertats, mal mos podriem avesar á viurer esclaus. Ademés, Deu quan criá l'home, entre mitj de la llibertat, li inquirí una inclinació natural envers aquells objectes ab quins ha de passar la vida aixis veyém que un fill, sempre s' estime mes á sa mare per mes que sigui lletja que á cualsevulga altra dona; may cap home ha desitjat la destrucció de la seua naturalesa per adquirir un altra; may cap catalá, doncs, desitja esser castellá; y si hi ha alguna excepció, no es sinó per adquirir una perfecció que no's té, pró sens detriment de les que's conserva, puig que si s'ha de desfer de les perfeccions que li son naturals, no desitjará may lo que tan sols volia com accidental ó sobreposats á la seua naturalesa. Doncs bé, los catalanistes ja volem saber la parla castellana y lo demés que serveixi per ilustrarnos, pro no per aixó volem que 'ns quitin lo nostre, puig que aquest, per sernos natural, ho estimen mes que tot, y per consegüent ho volem en primer lloc, lo demés tan sols ho volem com accidental, may per forsa, com ens ho imposan.

¿Per qué, doncs, som catalanistes? perquè 'ns ho exigeix l'amor á la patria, y ordre que Deu ha posat á les criatures, al imposarleshi l'instint de conservació y adhesió á llur naturalesa.

SANXO.

AL DIA

Hi há cosas que fan pena. L' homenatge al senyor Echegaray en ocasió d' haverli concedit la meitan del premi Nobel, en lloch de representar com han volgut suposar els madrilenys, un acte de desvetllament nacional, és una demostració de raquitisme, de pobresa, d' estancament ó millor de reversió, que posa trist. Y als ulls del mon ho pagarà qui no hi té culpa: l' ilustre dramaturg que ha servit de base a una comedia periodística. No és ara ocasió de recordar que fa anys que la crítica seria ha condepnat el teatre d' Echegaray; no

és ara ocasió de sentir que las obras escèniques del autor de «La Esposa del Vengador», no han contribuït a que la humanitat donés ni un pas més en la via del progrés y de la perfecció; no vull retreure tot lo que de dites obras s'ha escrit desde las llogiques «reventadas» de l'Ixart fins als darrers estrenos.

Tothom ho sab que 'ls dramas de l'Echegaray, com la oratoria den Castelar y la declamació den Calvo, son atavismes de generacions passadas, llampechs brillants que no deixan rastre; esforços de resurrecció de l'esperit nacional castellà que desdiuen del temps y de las orientacions presents.

Deixémlo al senyor Echegaray, sabí matemàtic, poeta d'imaginació esbogerrada, romàntich ressuscitador dels dramas de capa y espasa o filosofh ilusionat que pretén resoldre problemas nous fent lluitar creacions encarcaradas, en lloch d' homes de carn y ossos, ab ànima a dintre.

Es un brau treballador y un poeta: mereix el respecte de tots, fins dels que 'l creyem un equivocac.

Peró anem als que li han guarnit l'homenatge.

Els pobles forts y civilisats, han rebut ab agraiment, però sense tanta fanfària, las concessions dels premis Nobel. Ni Fransa, ni Alemanya, ni Noruega, ni cap dels pobles favorecuts altres anys y aquest any, han fet lo que Espanya.

¿Per qué? Perque és tal el convenciment de la petitesa y mesquinesa del poble castellà, que no se sab avenir de que a l'estranger se recordin d'ell.

L'homenatge a l'Echegaray ha resultat, per uns, el desvetllament de l'esperit nacional. Hi há qui creu que després de passar per davant de l'ilustre escriptor unas quantes mil personas; de pronunciar-se duas dotzenas de discursos anodins, pobres, inflats y tocats de tonteria, després de glorificar com un Deu al que en las mateixas planas dels diaris glorificadors ha sigut combatut y criticat sense compasió, ja hem de ser felissos y hem de trobar aquella regeneració que tothom cerca ab paraulas, però que tothom procura allunyar ab fets.

¡Fa una pena llegir aquestas cosas!

L'ànima castellana tot sovint se creu galvanizada al topar ab quelcóm dels seus temps y de las sevas aficions; però ve la realitat, que may ha sabut apreciar y pocas vegadas coneixer, y l'enfonsa cent pams mes en l'oblit en que forsosament ha de morir-se.

Bo es donar gracies als suechs que s'han recordat de l'Echegaray, que s'han trobat ab un autor tant oposat al seu modo d'esser que forsosament ha hagut d'atraurels; está bé. Pero no n'hi ha pera tants entusiasmes ni pera tantas esperansas.

Hi há homes y diaris que creuen que perque l'Echegaray ha rebut 10.000 duros, ja te la vellea assegurada, quan hi ha obras sevas que li han donat molt mes en un any: «El Gran Galeoto». Hi ha qui creu que l'Echegaray, perque te la mitat del premi Nobel, es el primer dramaturg del món, y ha qui creu que, perque ara al poble de Madrid li ha donat

per entusiasmarse, com ho va fer ab en Lagartijo y en Frascuelo, ja podem regenerarnos.

No: todas las cosas son com son y no com se vol que siguin. Aixó que ara ha pasat, es un coet com els pensaments sublimes y els efectes dramàtics de l'Echegaray. Passará, sense deixar rastre.

POL.

(De La Veu de Catalunya)

Qui be fá be troba

Quinto

(Continuació)

Una vegada, fills meus, pera la nostra desgracia, va vindre un aixam de moros y van conquistá l'Espanya, están vuitcents anys seguits manan dins de nostra casa. Com tots vatros ja sabeu, a qui li pica se 'n rasca, per n' aixó los espanyols com si passessen bugada, anaben limpián los pobles d'aquella gran ponsonyada de moros, fentlos la guerra, guerra molt justa y molt santa. Vuitcents anys seguits de lluita, de fam, de fret y de gana, pera pugué despatxá als lladres moros d'Espanya.

Vuitcents anys de sé valents per n' aixó ja no ho som ara; lo valor se va quedá

als murallóns de Granada, quedantmos als espanyols tan sols una gran fanfària.

En una de les batalles, com en tota guerra passa, va quedarne presonera dels moros una gentada.

Entre 'ls presoners hi havia un tortosí. Diu la Fama

que 'l van portá a moreria per vore si algú 'l compraba;

pós als pobres que agarraben després de alguna batalla,

los venien com si fossen burros, cols, ansiám ó palla.

A Rafel lo tortosí ningú may preu li posaba,

perque com era paigés casi be sempre ploraba.

Un dia va aná al Mercat un moro, Sidi-Bonansa,

al vore 'l seu desconsol va degué tindrelhi llástima y sense regateijá

va doná quant demanaba lo moro encarregat

de vendre á la gent d'Espanya. Quan lo pobre Rafelet

va surti de dins la gavia, tot se ni anava rient,

no mes saltaba y brincaba.

¡Ja va tindre bona sort al sé comprat per Bonansa!

Chino chano, van marxá los dos juntets cap á casa.

En se allí l'amo va dirli: —Mira si m' haurás fet gracia que sense necessitarte

t' hay comprat de bona gana. Aquí tu estarás molt bé,

faena no 'n tindrás massa, te cuidarás del jardí

que hi há detrás de la casa. Si necessites un duro,

ó dos ó 'ls que 't fassen falta,

demanals que te 'ls daré pos ne tinc en abundancia. — ¡Com va obrirne l' ull Rafel! Li va caure hasta la baba.

**

Ja uns quans anys qu'estaba allí sent l' home de confiansa del moro que 'l va comprá; una tarde que n' anaba pasejant per la ciutat, va entrá a una iglesia qu' hi hava doná gracies á Deu barata lo bé qu' estava.

Per tot arreu hi haven llums, l' orgui casi l' ensordaba, cantaben los capellans, la fum del incens pujaba formant als peus del Santissim una blanca nubolada. Tan sols un altá hi havia allá en una raconada, que no tenia cap llum y que ple de pols estava.

Al vore aixó Rafelet, tira ma de la buxaca, trau lo mocadó y comensa á pegarli una espolsada deixantlo als pocs moments mes net casi que una plata; y no content en aixó va marxá cap á la plassa y va comprá una dotzena de candeles. Passa á passa se 'n torna cap á la iglesia y damunt l' altá les planta. Tot satisfet se 'n va aná després d' aixó cap á casa.

(Seguirá)

Perque 'ns combaten?

Es una veritat que tothom admet de primer entuvi que quan dos lluiten, es que volen cosas contraries l' un del altre. Ben sospesada doncs aqueixa veritat, preguntem á 'ls nostres contraris: perque ho son d'enemics nostres? perque 'ns combaten? Tots, qui mes qui menys, volen la prosperitat de Catalunya, si les vostres paraules responen á 'ls afectes de vostres cors y á les idees de vostres enteniments. Y nosaltres, que fa tant de temps que incansables, treballem pera conquerir aqueixa mateixa grandesa, hem de destinar part de nostres forces á fi de que poguem resistir vostres escomeses! Senyal, doncs, prou clara pera dir palesament: lo nostre fi es contrari al vostre; no 'ns diheu la veritat; voleu enganyar-mis miserablement quan crideu am tota la potencia de vostres pulmons: som regionalistes, los verdaders regionalistes! Ah no; ni 'n sou ni 'n sereu may mentres no mudeu de pensar.

Es que no vos agrada la manera am que perseguim nostre fi? Jo vos prec á tots que 'n ensenyeu un' altra de mes bona, mes conduhenta al terme de nostres aspiracions.

Tots formeu part de quiscun partit politic; y ú be lligueu la causa de la Patria á un hom que morirá y que 'ns pot trahir.... segons certs escrits plens de notes ho ensenyen; ú be enganyeu al pobre treballador, lo feu anticlerical, enemic de la societat, de la familia y edhuc de si mateix, y voleu després que serveixin de puntal á la Patria quinta esen-

cia del amor, de sos fills, aquells mateixos que 's trobarán gelats, perque l' odi no escalfa, sino que corseca; no edifica, sino que destrueix, no ennobleix á l' home, sino que 'l soterre mes avall dels primers monstres de la creació. Aixís voleu arribar al Regionalisme?

Primerament lo que es primer, ensenya lo sentit comú. Y que val mes, l' adveniment d' un home ú la nostra regeneració? Ve molt al cas lo que digné cert personatge, mentres la gloriosa, proxim á la viuguda del Rey Alfons XII, á sos companys que ja fruhien la pau y ordre veniders: (be que portará espanyols nous lo Rey Alfons?) Aquell home, doncs, que portará cors regionalistes? Que mos encendrà en amor á Catalunya? Y sino estimem á Catalunya, si no som regionalistes, que farem si 'ns donen la Autonomia, cosa que no es cap veritat metafisica? Sou regionalistes? L' arbre 's coneix per son fruit.... Es lo que hem dit abans: los nostres fins son contraris... y per aixó 'ns combaten.

Y 'ls altres que volen una idea estranya á tota veritat, sense pensar que les runes s' apilaran demunt d' ells fineses que 'ls axafin y ofeguin, ja que no mes respiren vengansa y odi á mort.... Com mos él durán lo Regionalisme? Si primer ho volen arrasar tot, trepitjant encara que sigui les lleys de Deu y de la naturalesa, com podrán pendre mides justes, pera que tothom estigui content? com se podrán imposar á la voluntad humana pera que estimi mes que res precisament alló que ells li han donat? Es que 'ls nostres fins son contraris y per aixó 'ns combaten.

No, no 'n son ni 'ls uns ni 'ls altres de regionalistes y per aixó sol mos combaten.

R. DE R.

Tarragona 22 de Febrer de 1905.

LOS CENSOS D' EN REQUENA

Lo nostre estimat y valén confrare Lo Camp de Tarragona, ve publicant una tongada d' articles dedicats á defensá la propietat qu' estiga gravada ó subjecta á censos quins hagin fet cap ó hagin passat á mans d' En Requena.

Aqueixa campanya que va comensarla fa ja temps, l' ha portada ara en un altre terreno molt practic y sumament interessant pera tots los propietaris que 's trobin ab fincas gravadas ab los esmentats censos, per quant se 'ls ensenya los medis legals de que poden fer us pera defensarse, havent comensat en l' article segon pera demostrar que las trasmisiones de censos fetas per la Administració á favor d' En Requena son en sa inmensa majoria nulias, y poden, per lo tant, invalidarse sens gaire esforços.

Las condiciones del nostre setmanari no 'ns permeten la reproducció de tan interessans treballs, mes lo Correo Ibérico ab molt bon acort ho ve fent, quins no duptém seran llegits ab molt de interés en la nostra comarca ahont abundan ó milló han abundat los propietaris gravats ab Los censos d' En Requena.

Llástima que la campanya en defensa de la propietat que estan portant a cap los advocats de Tarragona en lo setmanari *Lo Camp* ab un desinterés digne de tota lloansa, no s'hagi fet ans aquí Tortosa, que tal volta alguns propietaris haurien contactat ab medis pera defensarse, cosa que talvegada avuy els siga ja mes difícil.

De totes maneres, com cada dia van apareixen nous censataris, recomanem la lectura dels esmentats treballs.

En Requena per altra part en lo periodie local *El Eco de la Fusión* també publica en el número ultim un escrit demostran que'ls sensos del Estat no prescriuen fonamentanse en un dictamen del Colegi d'advocats de Barcelona.

NOTICIAS

Degut a les gestions fetes pel *Correo Ibérico*, la Compañia dels ferro-carrils del Nord ha establert una rebaixa de preus en sas tarifas de billets de viatges d'anada y tornada, pera les vigilies dels diumenges y dies de festa, que valdrán fins al dilluns ó l'endemá del dia de festa, podense fe' l viatge en tots los trens ordinari que portin cotxes de la clase del billet corresponent, exceptuán los expressos y 'ls correus-expressos.

A la tornada será necessari que 'ls billets siguin timbrats a l'estació de surtida, del contrari no servirán.

Camins de ferro del Nord

Billets d'anada y tornada a preus reduhits pera dies festius

De Tarragona a les estacion següents y viceversa:

Tortosa	1. ^a 11'65,	2. ^a 7'45,	3. ^a 5'50 pts.
Amposta	" 9'85	" 6'30	" 4'65
Ampolla	" 8'45	" 5'40	" 4'00

Ametlla	" 6'80	" 4'35	" 3'20
Hospitalet	" 4'60	" 2'95	" 2'15
Cambrils	" 2'65	" 1'70	" 1'25
Salou	" 1'70	" 1'15	" 85

La Junta de la Exposició Pedagógica Internacional está organisant entre altres festes la del cuc de seda ja casi olvidada a Espanya, doncs en altres temps estava dita festa molt desarrotllada.

Organisen aquesta novetat antiga, a mes de la Junta, el director de la Granja-Institut, y se gestiona la cooperació de les societats del Foment de Sericultura Espanyola y del Colegi de l'Art Major de la Seda, lo que fa esperar que la celebració de l'esmentada festa resulti un acontexement.

Institut Agrícola Catalá de Sant Isidro

Dimars de la setmana passada va reunir-se en sessió ordinaria la Junta Directiva del Institut Agrícola de Sant Isidro, baix la presidencia de don Ignasi Girona, enterantse de la satisfacció que ha causat a la comarca de Lleyda l'apoyo que presntan las societats económicas de Barcelona a l'obra de construcció del ferrocarril internacional del Noguera-Pallaresa.

Després, en vista de las moltas queixas que de totes parts de Catalunya se reben per la falta de plujas, que no sols amenassa ab una crisis agrícola en lo pròxim istiu, sino que també arriba a perjudicar als fabricants per la disminució dels salts de aygua y fins en algunas poblacions amenassa ab faltar l'aygua para las necessitats mes perentorias de la vida, la Junta acordá dirigir-se a tots los prelats catalans, en súplica de que's dignin disposar la celebració

de pregarias pera impetrar del cel lo benefici de la pluja.

Un professor de Munich ha inventat un rellóte pera'ls malalts.

El pacient apreta el botó d'un conmutador que té al alcans de la mà, s'encen una bombéta eléctrica que hi há darrera l'esfera y's projecta al sostre l'imatge de les xifres y de les agulles.

D'aquest módo 'l malalt pót sapiguer l'hóra que és sens necessitat de móures lo més mínim.

El millor remey contra 'ls mosquits es el petroli. En els paisos tropicals y principalment als Estats-Units ahont se coneix dit insecte com a uns dels elements propagadors del paludisme, es ahont s'emplea mes. En llocs pantanosos d'aigües mortes, verdaders criaders, en que 'ls ous suian per sobre las aigües, es ordre del govern yanki el desinfectarho per medi del petroli.

El Centre Nacionaliste Catalá de Tarragona ha tingut la deferencia d'enviarnos lo manifest que dirigeix als catalans al constituir-se.

Que visque molts anys li desitjem.

De l'acreditada revista financiera *Los Negocios* ne copiem:

Valdezafán a Tortosa

Recordarán nuestros lectores que la concesión primitiva que terminaba en San Carlos de la Rápita ha sido modificada y ahora queda en Tortosa. Pues bien; terminada la valoración de las obras efectuadas desde Valdezafán a Alcañiz y apurados los demás trámites del expediente de incautación, uno de estos dias será anunciada la subasta en el tipo de 3.722.000 pesetas y parece que habrá más de un solicitante, de lo cual se felicitarán los acreedores, asi como de que la adjudicación se haga a mayor tipo, pues las deudas de la Compañía ascienden a 5.951.989, y de ellas son preferentes 4.047.408 pesetas.

El adquirente se hará con un activo de 8.659.184 pesetas, a saber: 7.294.184 pesetas, coste de los 32 kilómetros en explotación; 500.000 a percibir por subvención; 855.000 que deberán percibirse en Londres por lo menos, como saldo de las obligaciones anuladas, y 10.000 del Ayuntamiento de Alcañiz; luego hay la subvención de 5.715.329 para el resto de la línea hasta Tortosa.»

El Centre Autonomiste d'Igualada 'ns ha convidat al gran meeting de propaganda autonomiste que ha de tenir lloc lo dia 26 del corren ab motiu de la inauguració del Centre, a quin havem enviat la nostra adhesió.

Un invent curiós

Segons experiencies fetes a Burdeos se pot donar com assegurat l'invent que fá algún temps sols se donaba com a probable quin consisteix en unas placas que s'impresionan parlant devan d'ellas lo que permetrá sustitui les cartes y tarjetes postals que podran ser utilidades fins per los que no saben llegir ni escriurer.

A les tals plaques ó tarjetes se les anomena *fonocartes sonorines*.

Lo nostre amic En Reynaldo Breaens ha enviat un parell d'exemplars de un folletí dedicat a fer propaganda contra el *duelo ó desafio* costum tan inhumana, com faltada de rahó y per lo tan contraria a la dignitat y al honor costum del tot anticatalana ja que pera nomenarla no li coneixem nom ó paraula catalana propia.

No cal dir si 'ns hi adhirim a tan lloable empresa que com es natural ha comensat pera ser en terra catalana el lloc primer de Espanya ahont s'ha iniciat, y es fomenta tan noble idea, ja que Barcelona es la ciutat en la que tindrà l'estatje social la nova societat que's nomenará *La Lliga antiduelista*.

Tortosa. Imp FOGUET, P. Hospital. 5.

VIII

Jo sobredit curat Castells, (Doctor Jaume Castells Pbre. curat mes antic de la Seu) he enterrat a M.^{en} Francesch Martorell de Luna, mercader y corneta d'esta Iglesia Catedral de Tortosa, al qual selyan administrat los sacraments de la poenita, Eucharistia y extremaunctio.

Ala vista dels dos documents ens varen desappareixe tots los duptes, y per lo tant, creyem pot assegurarse que el nom del primer historiadó de la Antigua Hibera, es el de M.^{en} Francesch Martorell de Luna, que tingué, per profesio, la de Mercader y fou corneta ó music de la Seu, que vingué al mon l'any 1586, y lo deixá el 1640 ó siga, que visque 54 anys quins dedicá a guanyarse la vida, exercin el comers, recreant son esperit ab la música y procurant ser util als seus conciudadans, recullin los recorts y tradicions que eran l'honra de la seua estimada Patria Catalana a quina li dedicá en son treball los millors titols, honors y recorts y que ho eran al ensemps de la seua patria nadiua, la que en l'afany d'enlanyarla l'anomena l'Antigua Hibera (nom qu'és possible tingués, ans que fós la nostra Tortosa) y com a bon cristiá, descriu lo descens de la Verge Maria a la Seu de Tortosa y la donació que de la Santa Cinta li feu; narració la mes completa que de tal tradició es conserva.

Tortosa diada de S. Joseph de 1905.

JOAN ABRIL GUAÑABENS.

V

compaginació dels versos també es diferent, per quan lo lloc que correspon en la present edició que 's igual a la de Pauli, es en la primera y en la de O'Callaghan es en la 3.ª la 2.ª a la 4.ª la 3.ª a la 1.ª la 4.ª a la 2.ª y la 5.ª 6.ª y 7.ª en la de O'Callaghan no hi son, ab la particularitat que la 7.ª té la ultima quartilla manuscrita, per haver desaparecut lo full que venia a continuació, segons se despren de la sílaba *con* que está impresa al peu de la plana, segons costum establerta en aquella epoca y observada en las dos edicions, de posá lo comensament de la paraula que venia en la plana següent al peu de la anterior, detall que dona a entendre que l'autor del manuscrit, tenia a la vista una edició que no era igual a la de O'Callaghan.

Lo exemplar del Sr. Pauli no porta, per haver-seperdut talvegada, el full que en la de O'Callaghan ve després de la portada en la que hi ha *Las cosas más notables de este libro* que té impresa a la espatlla la *Aprobación* lloc diferent de la de Pauli que la té al envers.

La plana de *Las cosas más notables* a que fem referencia es la que a continuació copiem.

FUNDACIÓN de Ibera, su asiento, y descripción. 11.
 Página del original. 11.
 Pagina de reimpressió. 20.
 Describese el santo Monte de Cardó, y Desierto de San Hilarion. 72. 62.
 Reliquias de Santa Candia, y sus milagros 96. 77.
 Fundación de los Colegios Reales por el Emperador Carlos V. y de las personas

IL·L·U·S·T·R·A·C·I·O CATALANA

Regala una edició monumental
il·lustrada per Xiró
del poema de Mossen Verdaguer
"L'ATLANTIDA"

Surt cada diumenge-On any Ptes. 30-Mitx any Ptes. 15'50-Tres mesos Ptes. 8-Mallorca, 287-BARCELONA

Disponible

Moreso

GRAN BOTIGA DE CALSAT

DE TOTES CLASSES

Sabates y botines d' hivern

Confecció esmerada pera 'ls que tenen los peus delicats.

Casa fundada l' any 1866.

PREU FIXOS VENTES AL CONTAT.

Plassa de la Seu y Arc del Rumeu
TORTOSA

Joseph M. Cartes Mur

Metje-cirurgia homeopata del Hospital Homeopata de Barcelona.

Plassa de la Constitució 7-1.º (cantonada de la tra vesia del Angel) TORTOSA.

L' Administració de la Veu de la Comarca facilitarà Catecismes de la Doctrina Cristiana compostos per lo P. FR Pere Vi es (traduits de la llengua castellana a la catalana pera major profit de las ánimes del Bisbat de Tortosa l' any 1817 per ordre del Illustrissim Senyor Bisbe D. Manuel Ros de Medrano) al preu de 2 pessetas lo cent el text y 5 pessetas ab la explicació.

Igualment se facilitarán noticies de tot quant s'ha publicat y vá publicantse en llengua catalana en particular las obras de quinas se'n ha ocupat la Veu en sas columnas.

DISPONIBLE

VI

más notables que han salido dellos.	112. 87.
Cronología de los Reyes de España hasta nuestros tiempos.	159. 117.
Cronología de los Emperadores de Roma	167. 121.
Cronología de los Reyes Godos	169. 124.
La pérdida de España	173. 126.
Unión de Cataluña y Aragon	223. 159.
Cronología de los Reyes de Aragon	225. 160.
Cronología de los Condes de Barcelona	228. 162.
Prisión del Rey Francisco de Francia, por D. I. de Aldana, ciudadano de Tortosa, y pruebase con privilegios	297. 206.
Describese Cataluña	547. 140.
Santos naturales de Cataluña	555. 145.
Muestrase la fidelidad de los Catalanes para con sus Reyes.	562. 150.

Lo demás se verá en la tabla que vá puesta a la fin deste libro.

La compaginació, tipo de lletras, foliació y número de páginas es completament igual en els dos exemplars a escepció de las primeras de que ja havem parlat, circunstancias que fan posá en dupte la idea de dos edicions. Tampoc, ens havem pogut donar una explicació prou complerta, del perque, el llibre prime porta la data de 1627 y el llibre 2.º la de 1626, data que está de conformitat ab la de la *dedicatoria* que's de 12 d' Abril de 1626 y ab la de la aprobació de 1625. Dupte que fa dificultós el poder assegurar al nostre entendre, quin dels dos exemplars es el mes antic.

No podem donar per acabat aqueix capítol de observacions sense parlar del apellido *Martorel* ab que's conegut l' Autor de la «Historia de la anti-

VII

gua Hibera» apellido ab quin vá firmarella *dedicatoria* y que també li donan los seus amics al dedicarli homenatjes per son treball historic, com igualment se l'anomena al aprobarli la historia de la Santa Cinta, nom que 'ls escriptors moderns Oliver, O'Callaghan y Fernandez en sas obras, també conservan y que havem respectat al reproduhi la seva *Historia*; apellido que sempre l'havem tingut com a dup-tós, dupte que anava creixent a mida que anavam llogin son treball en el que hi veyem l' afany de castellanisá los noms propis mes coneguts y ben catalans com per exemple Ascó, Poblet, Perelló, Vich que anoména per *Ascón, Poblete, Perellón, Vique* y altres.

Alficsarnos igualment que l apellido *Martorel*, ni en la comarca, ni en tot Catalunya que sapiguem ecisteix y en que lo Censor al donar la facultat pera imprimirse l' obra ho fá en llengua llatina y li diu *Francisi Martorell* creguerem debiam procurar surti del dupte en que 'ns trovavem; pera lograrho, acudirém al arxiu de la nostra Seu ahonthi han los llibres parroquials corresponents a la data en que visqué *Martorell*, quins ens proporcionaren la següent fé de bautisme que copiada literalment diu:

«Dit dia y any (Diumenge 18 de Maig 1586) io sobre dit Vandellós (Llorens Vandellós regent cura de dias en la seu de Tortosa) bategi a Francesc Joan fill de Mre Gregori Martorell, mare Maria, foren padrins Lo señor Steve curto ciudadá y la señora Teodor curto y de esbri.

Trovarem també una partida d' óbit que diu: Dimecres a 4 de Janer de 1640.